

LA PÀGINA EN BLANC

Isak Dinesen

*L'escriptora danesa Isak Dinesen (1885-1962) és coneguda principalment per la seva autobiografia novel·lada **Out of Africa** que el cinema la va portar a la gran pantalla, **Memòries d'Àfrica**, però, a més a més, és autora d'una llarga col·lecció de contes breus. El seu nom de naixement era Karen Christenze Dinesen. Nascuda al si d'una família aristocràtica per part de pare i burgesa per part de mare, la seva vida va quedar marcada pel suïcidi del pare, un romàntic aventurer, quan ella tenia deu anys. Es va enamorar de Hans Blixen un cosí llunyà del seu pare, i com que aquest no li corresponia, es va casar amb el seu germà Bror i va invertir la seva herència familiar en la compra de terres per a una plantació a Nairobi. El testimoni del seu fracàs matrimonial, de la plantació de cafè a Kènia, i l'amor amb l'aventurer anglès Denys Finch-Hatton, apareix narrat a **Out of Africa**. Després de la mort en un accident d'aviació de Finch-Hatton, Dinesen va tornar a Dinamarca i va triar la llengua del seu amant, l'anglès, per escriure, així com el pseudònim Isak, "el que riu," per tal de poder acceptar, dita, el dolor.*

*El conte que traduí i publicuem, "La pàgina en blanc", pertany al recull **Últims contes**. Constitueix una bella metàfora sobre l'escriptura i la diferència: l'alteritat radical com allò que, entre les lletres, fa aparèixer la cadena significatiu. I és així que pot interpretar-se com una reflexió sobre la feminitat i la creació: més enllà d'una escriptura femenina amb el cos, com en són testimoni les taques de sang al llençol nupcial de les princeses, apareix l'escriptura de la diferència radical, la de la pàgina en blanc. Però, com enunciar la pàgina en blanc? Només es pot dir emmarcant-la, com fa la mateixa Dinesen amb el seu conte que acaba, finalment, sent el marc d'una història que es dissemina en d'altres històries, encerclant allò impossible de delimitar perquè apareix entre els significants sent-los legibles però sense deixar-se reduir a un altre significatiu. Tot un enigma, com el de la feminitat que s'escapa de l'ordre simbòlic que la regula. I és així que la pàgina en blanc esdevé el conte "més pregon, més feliç i més cruel".*

Al costat de les antigues muralles de la ciutat seia una dona vella i bruna amb un vel negre que es guanyava la vida explicant històries.

Va dir:

"Voleu un conte, dolça senyora i cavaller? Certament he explicat molts contes, més de mil, d'ençà d'aquell dia que vaig deixar que els homes joves em confessin a mi, contes d'una rosa vermella, dues poncelles de lil·làs, i quatre serps sedoses, flexibles i mortalment enllaçadores. Va ser la mare de la meua mare, la ballarina d'ulls negres, la sovint abraçada, qui al final -arrugada com una poma d'hivern i encongida darrera la clemència del vel- va assumir el deure d'ensenyar-me l'art de contar històries. La mare de la seva mare li ho havia ensenyat a ella, i totes dues eren millors contistes que jo mateixa. Però això ara no és

important, ja que per a la gent elles i jo hem esdevingut una, i a mi se'm rendeixen els màxims honors perquè he contat històries des de fa dos-cents anys."

Ara, si se li paga bé i està de bon humor, continuarà.

"Amb la meua àvia", va dir, "vaig anar a una escola molt severa. «Sigueu fidel al conte» em deia la vella bruixa. «Sigueu eternament i incondicionalment fidel al conte» «Per què ho he de ser, àvia?» Li preguntava. «T'he de donar raons, saldo?» Cridava. «I tu vols ser una contista! I tu vols ser una contista i t'he de donar les meves raons! Escolta, dones. Allà a on una contista és fidel a la història, eternament i incondicionalment, allà, a la fi, el silenci parlarà. Allà a on la història ha estat traïda, el silenci no és sinó buidor. Però nosaltres, els fidels, quan haurem dit el nostre darrer mot, sentirem la veu del silenci. Tant hi fa si una mossa petita i merdosa ho entén o no.»

"Qui, doncs" continuava, "explica un conte millor que nosaltres? El silenci. I a on es llegeix un conte més pregon que a la pàgina més ben impresa del llibre més preciós? A la pàgina en blanc. Quan una ploma retal i galant, en el moment de la màxima inspiració, ha escrit el seu conte amb la tinta més rara de totes, a on, doncs, es pot llegir el conte més pregon, més dolç, més feliç i més cruel? A la pàgina en blanc."

La vella senyora durant un moment no diu res, nomésriu per sota el nas una mica i mastega amb la seva boca desdentada.

"Nosaltres", diu finalment, "les velles que expliquem històries, sabem el conte de la pàgina en blanc. Però som rebeques a contar-lo, perquè podria, en els no iniciats, afèblir la nostra credibilitat. Tant hi fa, farà una excepció amb vosaltres, dolça i bonica dama i cavaller dels cors generosos. Us el contaré"

Al capdamunt de les muntanyes blaves de Portugal hi ha un convent de les germanes Carmelites, que és un orde il·lustre i auster. En els vells temps era un convent ric, les germanes eren nobles, i s'esdevien miracles. Però a través dels segles les dames d'alta estirp estaven menys i menys avesades a la pregària i al descejni, les grans dots fluïen escassament vers el tresor del convent, i avui les poques germanes sense dot i humils viuen en només una ala de la vasta i ensorrada estructura, que sembla com si maldés per convertir-se en part de la grisa roca. Amb tot, hi ha encara una germanor activa i alegre. Fis complauen molt en la meditació, i s'ocupen joiósament d'aquella tasca que temps ha va obtenir per al convent un únic i estrany privilegi: conreen el lli més delicat i inanufacturen el fil més exquisit de Portugal.

El camp sota el convent és llaurat amb bous blancs com la llet i d'ulls gentils, i la llavor es planta amb unes mans virginals acostumades a les feines del camp. Quan el camp de lli floreix, tota la vall esdevé blava, del mateix color del davantal que la Mare de Déu es va posar per anar a recollir els ous al galliner de Santa Anna, el moment just abans que Sant Gabriel amb ales poderoses baixés fins al llindar de la casa, i mentre era alt, amunt com un colom, les plomes del coll alçades i les ales vibrant, va estar com un estel clar en el cel. Durant aquest mes els vilatans de molts pobles alcen els ulls al camp de lli i es pregunten "Ha estat el convent alçat fins al cel? O han aconseguit les nostres germanes baixar el cel per a elles?"

Quan és l'hora el lli és collit, batut i escardussat, després el fil delicat és filat, el lli teixit, i al bell final el teixit es desplega a l'herba per a ser blanquejat, i és regat adés i ara, fins que hom creuria que ha nevada a l'entorn de les muralles del convent. Tot això es fa amb precisió i pietat i amb aquelles rosades i aquelles lletanies que són el secret del convent. Per aquestes raons, el lli, embalat a l'esquena d'ases grisos i enviat als afores del convent, avall,

avall a les ciutats, és una flor blanca, llisa i delicada com ho era el meu peu als catorze anys, després que l'havia banyat en un rierol per anar a ballar.

Diligència, estimats senyor i senyora, és una bona cosa i la religió és una bona cosa, però el primer germen d'una història vindrà d'un lloc místic als afores de la història. Així el lli del Convento Velho obté la seva virtut del fet que la primera llavor va ser portada de la Terra Sagrada per un creuat.

A la Bíblia els que poden llegir poden aprendre de les terres de Lecha i Maresha on creix el lli. Jo mateixa no sé llegir i mai no he vist aquest llibre del que se'n parla tant. Però l'àvia de la meua àvia quan era una nena era la nineta d'un rabi jueu, però tot el seu aprenentatge s'ha preservat i ha estat transmès a la nostra família. Per tant, llegireu al llibre de Joshua, com Achsach, la filla de Caleb, es va aixecar de l'ase i va cridar al seu pare "Beneü-me! Perquè m'heu donat terra; doneu-me també les benediccions de les fonts d'aigua!" I li va donar les fonts superiors i les fonts inferiors. I a les terres de Lecha i Maresha van viure, després, les famílies d'aquells que conreen el lli més fi de tots. El nostre creuat portuguès, que els seus avantpassats havien estat en un temps grans teixidors de lli de Tomar, així que va cavalcar a través d'aquells mateixos camps va ser colpit per la qualitat del lli, i per això va lligar bosses de llavors a la seva sella.

D'aquesta circumstància es va originar el privilegi del convent que era el de procurar els llençols nupcials a les princeses de la casa reial.

Us informaré, estimats senyor i senyora, que al país de Portugal en les famílies nobles i antigues s'ha preservat un venerable costum. El matí després del casament d'una filla de la casa, i abans que el regal del matí hagi estat lliurat, el cambrer o el majordom major des d'un balcó de palau desplega el llençol de la nit i proclama solemnement: *Virginem eam tenemus* "Declarem que era verge". Aquest llençol mai no es renta ni es torna a usar.

Aquest costum enlloc no ha estat més estrictament observat que a la pròpia casa reial, i hi ha sobreviscut des que la memòria recorda.

Ara des de fa molts cents d'anys el convent de les muntanyes, en apreciació de l'excel·lent qualitat del lli lliurat, ha tingut el segon gran privilegi: el de rebre la peça central del llençol blanc com la neu que testimonia l'honor de la núvia reial.

En l'ala principal del convent, que sobremira un immens paisatge de muntanyes i valls, hi ha una llarga galeria amb un terra blanc i negre de marbre. A les parets de la galeria, a cada costat, hi pengen una llarga filera de feixucs marcs daurats, cadascun adornat amb una placa coronada d'or pur, on hi ha gravat el nom de la princesa: Donna Cristina, Donna Inés, Donna Jacinta Leonora, Donna Maria. I cadascun d'aquests marcs conté un retall quadrat del llençol del casament reial.

Dintre de les esvanides marques de la tela la gent d'imaginació i sensibilitat hi llegeix tots els dignes del Zodíac: balances, escorpi, lleó, gèminis. O hi troben dibuixos del seu propi món d'idees: una rosa, un cor, una espasa, o fins i tot un cor travessat amb una espasa.

En els vells temps passava que una llarga i imponent processó plena de colors feia camí a través de l'escenari de pedra gris de les muntanyes cap el convent. Princeses de Portugal que són ara reines o reines consorts de països estrangers, Arxiduquesses o Electres, amb el seu esplèndid seguici, venien aquí en un pelegrinatge que era al mateix temps sagrat i secretament feliç. Des dels camps de lli cap a amunt el camí fa pujada; la senyora reial havia de baixar i ser portada aquesta part del camí en un palanquí lliurat al convent amb aquest propòsit.

Més endavant, fins als nostres dies, s'ha esdevingut (com s'esdevé quan un tros de paper és cremat, que quan totes les altres espurnes han corregut cap als extrems i han mort, una última clara i petita espurna apareix i corre al darrera) que una soltera d'alta estirp fa el viatge fins a Convento Velho. Ella havia estat, fa temps, companya de jocs, amiga, i dama d'honor d'una jove princesa de Portugal. Així que fa camí cap al convent mira al seu voltant per veure la vista de tots costats. A dintre de l'edifici una germana la condueix a la galeria i a la placa que porta el nom de la princesa que ella havia servit, i la deixa, conscient del seu desig d'estar sola.

A poc a poc una filera de records passa pel cap petit i venerable a sota la mantellina d'encaix negre i assenteix amb reconeixement amigable. L'amiga fidel i confident mira l'elevada vida matrimonial amb l'escollit consort reial. Repassa els esdeveniments felïços i els desenganys: coronacions, jubileus, intrigues de palau i guerres, el naixement de l'hereu al tro, les aliances de les noves generacions de prínceps i princeses, l'auge i el declini de les dinasties. La vella dama recordarà com, un cop, per les marques de la tela, es van fer presagis; ara podrà comparar l'acompliment dels presagis, sospirant una mica i somrient una mica. Cada tela amb la seva placa amb el nom té una història, i cadaseuna ha estat establerta en fidelitat a la història.

Però enmig de la llarga filera hi penja una tela que difereix de les altres. El marc és tan fi i tan feixuc com les altres, i amb el mateix orgull porta la placa d'or amb la corona reial. Però en aquesta placa no hi ha nom inscrit, i el li dintre del marc és blanc com la neu de punta a punta, una pàgina en blanc.

Us prego, bona gent que voleu sentir contar històries: mireu aquesta pàgina i reconegueu la saviesa de la meua àvia i de totes les dones contistes!

Perquè amb quina lleialtat eterna i incondicional aquesta tela ha estat inserida en la filera! Les contistes mateixes abans de retirar el vel de les seves cares emmudeixen. Perquè si el papà i la mamà reials que un dia van ordenar que aquesta tela fos emmarcada i penjada, no haguessin tingut la tradició de lleialtat a les seves venes, l'haurien poguda deixar fora.

És davant d'aquesta peça de fil blanc que les velles princeses de Portugal (sàvies de món, reines soferres, esposes i mares) i les seves velles companyes i dames d'honor s'han estat més sovint palplantades.

És davant de la pàgina en blanc que les monges, joves i grans, amb la mare abadessa mateixa, s'endinsen en el més pregon pensament.

Traducció: Neus Carbonell